

Konflikti

ilmastonmuutoksesta

JARI HOLOPAINEN

Kriitokset Boris Winterhalterille (2009) ja Juhani Rinteelle (2010) palautteesta kirjoitukselleni ”Voiko geologi olla ilmastonmuutosasiantuntija” (Holopainen 2009). Olen iloinen, että pysyimme olemaan samaa mieltä niin monesta ilmastonmuutosasiantuntijuuteen liittyvästä kysymyksestä. Siitä kuitenkin olen edelleen hämmästyneet, miksi Ilmatieteen laitoksen valtion asiantuntijaviraston määrättyä eräitä tieteenaloja ja näiden edustajia ilmastokeptikoiksi ja tosiasioiden torjujiksi (vrt. Taalas 2010). Eikä tosiasioiden torjumisesta esimerkiksi geologiassa tai ilmakehätieteissä ole koskaan ollut kyse? Minulla on esittää ehdotus, mistä tämä hämmentävä käytäntö voi johtua. Kyse on konfliktista, jonka ratkaisuun ei vielä ole kehitetty keinoja niin kansallisella kuin myöskään kansainvälisellä tasolla. On helpompaa leimata ristiriidan muoto lyhyesti ilmastokeptisyudeksi kuin lähteä avaamaan ristiriidan olemusta.

Sanakirjan mukaan konfliktilla tarkoitetaan ristiriitaa tai selkkauksia. Selkkauksen muotoja voi olla monenlaisia (Jalava 2001, 158):

1

Faktapohjainen konflikti syntyy, kun toimijat ovat eri mieltä sisällöllisistä tekijöistä, ”siitä mikä on tot-

ta” – esimerkiksi teoreettisista lähtökohdista.

2

Affektiivinen konflikti syntyy, kun toimijat vuorovaikutuksessa havaitsevat, että heidän tunteensa ja emotionensa ovat yhteen sovittamattomat.

3

Etukonflikti syntyy, kun toimijat kilpailevat niukoista resursseista – ollaan eri mieltä siitä, miten toimijoiden tavoittelemat edut jaetaan, kuka saa mitä.

4

Arvokonflikti syntyy, kun toimijoiden arvot tai ideologiat ovat yhteen sovittamattomat – ollaan eri mieltä siitä, miten asioiden tulisi olla.

5

Kognitiivinen konflikti syntyy, kun toimijat havaitsevat, että heidän havaintojentekoprosessinsa ja ajattelumallinsa ovat erilaiset – vaikka lähtökohdat ovat samat, päätelmät ovat erilaiset.

6

Päämääräkonflikti syntyy, kun toimijoiden tavoittelemat lopputilat ovat erilaiset.

En hämmästyisi, jos ilmastonmuutokseen ja siihen liittyvään poliittiseen ja professionaaliseen vääntöön sisältyisivät kaikki edellä mainitut konfliktien muodot. Konfliktin muotoja ei kuitenkaan eritellä Ilmatieteen laitoksen pääjohtajan esitelmässä, kuten niin ei myöskään tehdä IPCC:n loppuraporteissa. Pyritään konsensukseen. Tähän voi kuitenkin sisältyä merkittävä ristiriita konflikti-näkökulmasta: halutaan pitää yllä mielikuvaa yhtenäisestä ja ristiriidattomasta professiosta, mutta näin toimien professiosta itsestään muodostuu lopulta suurin este ilmastopolitiikan foorumeilla käytävissä neuvotteluissa. Kun vielä IPCC-raporttien tarkoituksena on tuottaa päätöksen teon kannalta merkityksellistä tieteellistä tietoa ehdottamatta kuitenkaan tiettyjä poliittisia vaihtoehtoja, erikoinen keitos on valmis (Holopainen 2009). Se kertonee ennen kaikkea ongelmista johtajuudessa. IPCC ei ota vastuuta kantaakseen, vaan se siirtää vastuun kansallisille IPCC-toimikunnille sekavalla antropogeenisen ilmastonmuutoksen (tällä hetkellä 90 %) todennäköisyydellä. Sitä taas kukin kansallinen IPCC-toimikunta tulkitsee yhteistyössä oman maansa päätöksentekijöiden kanssa maan yleisen edun kannalta.

Mitä yleinen etu eri valtakunnissa sitten tarkoittaa, siitä kertoi jotakin taannoinen Kööpenhaminan ilmastokokous lopputuloksineen. Päädytään lähinnä julistuksiin ja neuvottelujen jatkamiseen. Oma ehdotukseni on, että kansallisen IPCC-toimikunnan asettajana Ympäristöministeriön kannattaisi laatia selvitys ilmastonmuutokseen liittyvistä erilaisista konfliktitilanteista. Tällä hetkellä kun näyttää siltä, että kasvihuonekaasujen välttämisen varjolla oikeutetaan niin lisädinvoiman rakentamista, rakentamisen energiatehokkuutta, autoilun päästönormeja kuin ruokavaliotakin. Kaikki käy, kunhan vain kasvihuonekaasupäästöt vähenevät. Kuitenkin luonnonvarojen kuluutus jatkuu entiseen tyyliinsä, mutta puettu-

na ilmastonmuutoksen ehkäisyyn vihertävään kaapuun. Perinteisissä ydinvoimaloissa muodostuva jäte on ihmiselle vaarallista tuhansia, ehkä kymmeniätuhansia vuosia eteenpäin ilmastoskenaarioista riippumatta. Melkoinen ristiriita, jossa jäljet näyttävät johtavan yleisen edun syytöstehtäälle. On korkea aika avata tämä käsite ja tutkia sen sisältö. Edistääkö se yleistä hyvää?

Lähteet:

- Holopainen, J. 2009. Voiko geologi olla ilmastonmuutosasiantuntija? *Geologi* 61, 92–96.
- Jalava, U. 2001. *Esimiestyö – valmentaminen ja uudistuminen*. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.
- Rinne, J. 2010. Kuka on ilmastonmuutoksen asiantuntija? *Geologi* 62, 43–49.
- Taalas, Petteri (2010): IPCC ajankohtaista. <http://www.fmi.fi/kuvat/IPCCTaalas03022010.pdf> [Luettu 20.4.2010]
- Winterhalter, B. 2009. Ilmastonmuutoksen monet to- tuudet. *Geologi* 61, 134–141.

JARI HOLOPAINEN

Geologian laitos
PL 65, 00014 Helsingin yliopisto
jari.a.holopainen@helsinki.fi

Jari Holopainen on filosofian tohtori (Helsingin yliopisto) ja post doc -tutkija (Koneen säätiö), joka väitteli vuonna 2006 ilmastonmuutosteemalla ja tutkimuksellaan historiallisista ja luonnontieteellisistä ilmastohavaintosarjoista.